

NYIRÓ JÓZSEF

A zöld csillag

lajh
KÖNYVKIADÓ
Szeged

III.

Ki tud ilyen tragédia után nyugodtan lefeküdni, aludni?

Bölnön és a kis doktor nem találják a helyüket a szűk barakkszobában. Magának is teher ilyenkor az ember. Ülnek, néznek, csendesek. A deszkafalon át hallják, hogy túl is sóhajtozik valaki a rongyai közt, a merev pokróc alatt. A düledező kalyibák odaátkozott lakója, akinek agyát szintén nem fogja most az álom. A fene azt a szerencsétlen csendőrt, hogy így elrontott mindent.

– Főzök egy feketét! – jut eszébe a fiúnak.

– Főzted!

Az öregember a lelkét igyekszik csillapítani, míg társa a rozsdás, horpadt dobkályhával vesződik, amelyből kidugja nyelvét a tűz. A kiszökött füstnek ablakot nyit. A korhadt padlórezen pillanatra rájuk néz egy patkány, hogy miért nem fekszenek le. Különben több helyen égne a fények. Mi történt ezekkel a magyarokkal? A patkányszem hirtelen eltűnik, mert fut a kávé.

– Az anyád! – ügyetlenkedik Saly Pali, és egyetlen poharát odateszi a vendégnek. Neki jó a konzervdoboz is.

Bicsakjukkal kavargatják a kávé, de nem ízlik. Keserű, mint az élet. Hiába cukrozzák. Nem ízlik, no.

– Van egy üveg konyakom! – jut eszébe a fiúnak.

– Vedd elő!

Tényleg konyak. Háromcsillagos. Francia szerzetesek lehelete érzik rajta. Nem rossz hely az a francia zóna. Csettintenek. A kávéba is töltenek. Így már jó az is.

– Még egy kávé?

– Nem bánom.

– Még egy konyakot?

– Azt se bánom.

Nyelhetik azonban, nem hozza meg a kedvüket. Ülnek, és nézik a fényfócsát a pár borzas deszkából összeűtött asztalon.

Minek az ördögnek jöttem ide? – gondolja Bölön.

A másik is gyászol mellette. Nézi a saját orrát. A dobkályhában leszakad a tűz. A konyak várja, hogy töltsék. A vaságyon szennyes ágynemű, és rajta valamelyik vendég feneké helye. A bútorokon avatag por, sarokban, tetőn pókhinták. A padlón oldalra fordult, döglött bakancs, amiben a fiú favágni jár. Férfielhagyatottság és rendetlenség. A szelek kissé megtaszították az egész barakkot, de jó az így is. Csak egészség legyen! Úgyis átmenet az egész. Ma itt, holnap ott. Rongy a zászlónk, országútja az otthonunk, a nagyvilág a vagyonunk. A semmi népe vagyunk. Új nagy hatalom. Megyünk, megyünk, míg az örök élet kapukilincsére nem vetjük kezünket. Ott majd nem üjtük kőbe a lábunkat, s megszűnik a vitaminhiány öreg inainkban. Állítólag az egész világegyetemben, levegőben, vízben, napsugárban van valami megfoghatatlan energia, amelyből az egész életerő árad. Ezekre a barakkokra azonban nem árad. Mindenik maga a kiábrándultság, meghasonlás, sötét mélység. Nappal önmaguknak hazudnak bennük az emberek, éjszaka meg gyötri őket.

– Veled mi van, Pali? Ocsúdj! Feküdjünk le!

– Lefeküdni?

– Miért ijedsz meg tőle? Most az ideje.

– Tudom, de szeretném, ha még legalább egy félóráig... Volna egy kérésem.

– Kérésed? De hát ki vele! Ne szemérmeskedj! Mi lelt? Egészen ki vagy kelve a képedből. Nyögjed már, öregem!

– Az nem olyan könnyű. Nagy dolog!

A fiú egészen meg van zavarodva. Még reszket is bele. Bölön magához húzza. Ősz fej, ifjú fej egymás mellett. Csaknem közös a szívverésük is. Mégis nehezen leheli a szót.

– Szeretném, ha édesapám lenne!

Még a szája is belefehéredett.

– Mi legyenek? Az édesapád?

– Az. Az, aki meghalt kisgyermek koromban. Nem is ismertem. Édesanyám is meghalt. Ráomlott a házunk a háborúban. Egyedül állok

az életben. Nem akarok én semmi mást, csak hogy az édesapám legyen. Titokban. Egymás közt. Nem kell senkinek tudnia róla.

Olyan váratlan, különös az ötlet, hogy Bölön első pillanatban hitetlenül mered a fiúra: „Részeg ez, vagy megbolondult?” Mint az a szerencsétlen csendőr.

Már-már felkacag, de olyan szentségesen néz rá ez a gyerek, hogy nem mondhatja neki: „Apád vagyok, fiam, és aztán mit csinálsz majd a hullámmal? Inkább te fogadj örökbe engem!”... Különbem nem csoda, hogy így ellágyult az árva. Akármilyen keménykötésű, izmos is a teste, képzett is, önálló is; mégiscsak gyerek ő. Támasz nélküli, magára hagyatott. Végigszenvedte a háborút, menekülést, fogságot, minden nyomort. Derékon törte szegényt a sok. Veszedelmeiben senkije sincs, akire gondoljon. Ahová hazajárjon a lelke. Mert annak kell a támasz. Most már látja. Mindenkinek van ilyen támasza. A szülőknek a gyermek, a gyermeknek a szülő. Csak ő van egyes-egyedül. A kutya se törődik vele. Se hazája, se senkije. Üldözött, bujdosó. Idegen az egész világ. Idegen és kegyetlen. Felőrli az élet. Meglett férfiak is alig bírják. Hogy bírná ez a gyerek? Kiért, miért? Hogyan tudta eddig is megőrizni magát ebben a piszkos világban? Ilyen tisztának. Mert, ha jobban megnézem, minden sejtje nyíló virág, tekintete tiszta, becsületes. A saját leplezetlen világa néz rád a szemeiből. Lehet, hogy az az utolsó segélykiáltása, mielőtt lezuhanna. Mint olyan sokan... Hogy hagynálak, édes fiam, amikor te az én fonnyadt kezeimbe akarsz kapaszkodni?

– Értelek! – csak ennyit mond.

Kissé megcsurrannak mindketten, és némán ráznak kezet. Férfiak közt ez a legszebb. De mintha a nyomorult barakk is éterikus állapotba jutott volna.

– Köszönöm! – rebegi a fiú.

Meghatottságukat leöntik egy pohár konyakkal. Nem tudják, hogyan viselkedjenek, tehát boldogan kacagnak. Nem borulhatnak bután egymás mellére.

– Mit csináltál velem, te tekergő? Egészen apának érzem magamat... Zsebpénz azonban nincs! Magamnak sincs. Csak becsület, de a mai világban a becsületnek nincs becsülete... Ejnye, beh furcsa! Na, te engem ugyan elintéztél, te kamasz!

– Miért?

– Most már meg se halhatok, míg téged fel nem nevellek. Holnap majd regulába foglak, de addig is, van-e még abból a baráttalálmányból?

– Hiszen alig ittunk.

Szemlátomást szépül ez a gyerek. Ránézni is öröm. Össze se bírja fogni a száját a boldogságtól. Mint a tyúk a húségtől. Mégse bolondság az élet. Van abban szép is.

– Te fiú! Ki is volt az a hülye, aki azt tanította, hogy a pozitív pólus székhelye a fejünk búbján van, a negatív a farkcsontunkban, és a kettő közti magas frekvenciájú áram az élet?

– Nem tudom, de iszik még egy kávét? Főztek?

– Nem. De miért magázol? Persze, persze! Az apát meg kell becsülni... De várj csak! Valamit elfeledtünk.

– Mit? – rebben meg a fiú.

A friss apa kedvesen megfenyegeti:

– Ha azt találod nekem vagy rólam mondani, hogy „Tata” vagy „Öreg”, akkor egyszerűen kitagadlak. Az én házamnál nincs második gyermekkor! Mit pisolyogsz? Jobban tennéd, ha elmondanád, mik a terveid a jövőre, mit akarsz kezdeni. Míg a világ, nem senyvedhetsz ebben a cigányputriban. A favágás sem életcél.

A fiú elkomolyodik.

– Éppen ez az! Éppen ezért szeretnék megnősülni. Maholnap harmincéves leszek.

– Megházasodni? Ugyan mire?

– Csak erre a két karomra. Majd csak fölverekszem magam.

– Itt? Hiszen még ezt a mocskos barakkot is leszedik a németek a fejed fölül. Tűzre hányják az egészset. Te mondtad éppen, hogy a francia cég is megszünteti az üzemet.

– De csak két hónap múlva. Addig van munkánk.

– És mit csinálsz két hónap múlva?

– Kivándorolok.

– Hová?

– Ahová lehet. Mindegy. Ha haza nem mehetek, mindegy, akárhová. Már be is adtam az okmányaimat az I. R. O.-hoz. Három-négy hét múlva újra jön az ausztrál konzul. Vele már egyszer beszéltem is.

Nála jelentkeztem. Addig szeretném megtartani az esküvőmet. Mégis más, ha nem egyedül kell nekivágnom a nagyvilágnak. Ketten többre vesszük. Legalább valami értelme lesz az életemnek. Lesz kiért, miért szenvedni, küzdeni. Így? Ha valami bajom lesz, az sincs, aki egy pohár vizet nyújtson. Nem bírom már ezt a bitangságot. Egyedül, mindig egyedül. Miért születtem, miért élek? Mire jó az egész?

Erre nehéz felelni. Saly Pál tovább füstölög, kényszergeti a sorsot, mintha magában volna. Ki tudja, hanyadikszor?

– Aztán szívem is van. Nekem is van... Elvettek mindent tőlem, de ezt nem adom. Csak én ne lehessen boldog? Csak nekem nem szabad szeretni, mert semmim sincs? Rongyos, kóbor kutya vagyok, akibe mindenki belerúghat. Akik győznek, azoknak szabad büntetlenül ölni, de nekem nem szabad élni. Velem akarják megfojtani a saját lelkemet?

Bölon lehajtja a fejét. Megrázó az efféle így, késő éjjel után a merev éjszakában. Mit is szólhat? Igaza van a fiúnak. Sokkal nagyobb igaza, mint ahogy sejti is. Félig megölték ezt a fiatal életet is. Milyen forró a szélről, hidegtől, fűrésztől, fejszenyéltől puffadt, cserepzett, szétdolgozott keze! Nem szedheti ki a virágot a lelkéből. Inkább hallgat. Felvert a tűz benne, dől a száján az érzés, az őszinteség, a gyermek mohó bizalma.

– Én szeretem azt a lányt! Jobban szeretem az életemnél. Elpusztulok nélküle. Segítsen rajtam!

– Segíték én szívesen. Hogyne segítenék!

– Tudtam! – könnyebbül meg Saly Pali. – Ezért is akartam, hogy az apám legyen. Hogy legyen, aki áldást ad ránk. Lehet, hogy ma már nem szokás, de e nélkül nekem nem teljes. Mindig hiányzanék. Lehet, hogy az emberek, a mai világ kikacag miatt, de én ilyen vagyok. Ősi magyar dolog ez nálam. Ugye, igazam van?

– Igazad van, Pali fiam, hogyne!... Azt már tudom, hogy te szereted azt a lányt, de a lány szeret-e téged?

A nagydarab legény elsápadt a kérdésre.

– Én... azt hiszem.

– Hát nem kérdezted meg tőle?

– Nem mertem, de azt hiszem.

– Szamár! Na, nem baj. Majd kitudom én neked holnap. Hogy hívják azt a lányt?

– Évának. Tarján Évának. Ott lakik a 24-esben özvegy édesanyjával. Az apja bíró volt valahol a Dunántúlon. Fiatalon halt meg.

– Nem ismerem.

– Dehogynem! Az a szép, magas, barna lány, akivel egész este táncoltam.

Bölon összerázkódik. A veszedelemhordozó leány, akitől a Tisztánlátó óvta! Összevonja a szemöldökét.

– Jól van, Pali. Majd meglátjuk.

– Mert, tetszik tudni, olyan lány nincs több a földön.

Átszellemülten a szennyes ágyat kezdi vetni, puhogatni.